

БАГАТОВИМІРНИЙ ФОРМОТВОРЧИЙ КОНТЕКСТ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ: МЕТОД ІНВЕРСІЇ

ID ORCID 0009-0002-4947-1957

Аміна ГАСЕМ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

ID ORCID 0000-0003-1808-7119

Оксана ЛАГОДА

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Стаття присвячена дослідженню концептуального дизайну в одязі. Простежено основні прояви формотворчого процесу в проектуванні одягу і художньо-композиційні особливості застосування методів деконструкції, зокрема методу *інверсії*. Проаналізовано особливості інтерпретацій та характерні ознаки застосування методу *інверсії* в дизайн-практиках. Визначено декілька видів *інверсій*, які розрізняються за способом виготовлення і застосуванням у дизайні одягу. Проведений аналіз сучасних колекцій одягу показав, що метод *декоративної інверсії* змінюється за способом перестановки окремих деталей, технологічної обробки виробів та за рахунок декоративно-фактурних чинників, які виступають у ролі основного задуму (концепції). Своєю чергою, *конструктивний* метод *інверсії* демонструє експериментальний процес побудови конструкції в контексті концептуального дизайну. Саме у такий спосіб створюються нові форми одягу, в яких конструкція змінюється завдяки перестановці та комбінуванню фрагментів лекал. Аргументовано та проілюстровано характерні ознаки застосування *декоративного* та *конструктивного* методів *інверсії* у творчості таких відомих модельєрів, як Майсон Юнг, Мартін Маржела, Рік Овенс, Юнія Ватанабе.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в системному розгляді основних ознак деконструктивного методу *інверсії* в контексті концептуального дизайну та специфіки його застосування в дизайні одягу. Результати дослідження можуть бути корисними для створення сучасних фешн-колекцій одягу, а також для більш поглибленого вивчення дослідниками явища деконструкції і концептуального дизайну.

Ключові слова: дизайн одягу, формотворення, концептуалізація, морфологічні трансформації, деконструкція, інверсія

ВСТУП

Однією з ключових тенденцій розвитку сучасного дизайну одягу як сфери креативної творчості стала актуалізація та активне просування в індустрії моди практик концептуального дизайну. Проблематика концептуалізації дизайн-практик і питання змісту концепцій, зокрема щодо формоутворення сучасного костюму, постають ключовими і водночас дискусійними в контексті застосування деконструктивних прийомів. Оскільки сучасна мода, зумовлена інтенсивним розвитком технологій та різноманітних інновацій, диктує новітній підхід до процесу створення нових форм костюму, дизайнери зацікавлені у переосмислен-

ні вже відомих, традиційних підходів і скеровують власні творчі зусилля на деконструкцію самого процесу формотворення.

Застосування «нетипових» прийомів у проектуванні одягу стало основою концептуалізації всього дизайн-процесу, що практично вже є нормою. Відбувається переосмислення функціональності одягу як такої, змінюються критерії естетичного сприйняття одягу, триває активний пошук дизайнерами шляхів утілення насамперед «нестандартних» композиційно-конструктивних і формально-пластичних рішень. Незважаючи на різноманітність ідей та засобів їх досягнення, можна виявити багато тотожних концептуальних рішень, що дозволяє проводити порівняльний аналіз, узагаль-

нення та систематизацію проявів деконструкції і розглядати її як концепцію сучасної моди. Одним з таких деконструктивних засобів є інверсія, що як метод формоутворення до цього часу практично не досліджена.

РОЗГЛЯД ПИТАННЯ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Джерелами дослідження стали наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, оглядові публікації про окремі аспекти концептуального дизайну та концепції в одязі, про креативне формоутворення, використання деконструктивних прийомів, а також монографії, навчальні посібники та електронні ресурси за темою. До прикладу, в монографії З. Звиняцьківської «In progress. Fashion of Ukraine since 1991» аналізу піддається українська мода доби Незалежності, від пострадянського авангарду через гламур 2000-х до концептуальних пошуків сучасного споживання з екологічним підтекстом [4].

У низці робіт М. Кісіль окреслено методологію сучасного макетування одягу і застосування в дизайні одягу концепції фактурного формоутворення [5; 6; 7]. Одна зі співавторок даної публікації О. Лагода у своїй статті «Репрезентативний потенціал дизайнерських практик у симбіозі мистецтва і моди» визначає зв'язок між мистецтвом та індустрією моди, котрий впливає на емоційне сприйняття костюма як артоб'єкта, його естетичні та художньо-стилістичні особливості [12]. В іншій роботі, «Естетичний дискурс дизайну: проблематизація, маніфестація, репрезентація», дослідниця також висвітлює питання естетики гармонізації зовнішнього та внутрішнього і розглядає проблематику концептуалізації дизайну одягу [10]. Питання концептуалізму в сучасній моді розглянуто в роботах Т. Ременевої [13] і З. Тканко [14]. Х. Шевчук описує концептуальний підхід дизайнерів бельгійської школи деконструктивістів, зокрема творчість Мартіна Маржели [15].

Серед зарубіжних видань увагу привертає праця дослідниці Ф. Граната (F. Granata) «Експериментальна мода: перформанс, карнавал і гротескне тіло», де розглядається деконструкція і її теоретичне підґрунтя, відображене в основних концепціях, яких дотримується індустрія моди. Дослідниця аналізує зв'язок моди, деконструкції та мистецтва перформенсу, вказує на прийоми гротеску, іронії, пародії [18]. Аналіз творчості окремих дизайнерів продемонстровано в ілюстративному ряду монографій Р. Овенса (R. Owens) і М. Маржели (M. Margiela) [19; 21]. Показовим є також огляд зразків японської авангардної моди у розвідці групи авторів «Майбутня краса: 30 років японської моди», де досліджується концептуальність як типова характеристика японського дизайну, унікальність його формотворчих підходів, крою та розробки

тканин. Автори книги аналізують творчість таких відомих японських дизайнерів, як Іссей Міяке, Рей Кавакубо та Йодзи Ямамото, їх вплив на розвиток світової індустрії моди в другій половині XX ст., а також розвиток концептуального костюму в японській традиції завдяки шуканням нового покоління дизайнерів [17]. Окремі питання щодо концепцій і деконструктивного підходу, застосування експериментальних методів щодо створення одягу сучасними дизайнерами-концептуалістами також було розглянуто у публікаціях одної зі співавторок даної статті А. Гасем [1; 2; 3].

Ми ставимо за мету виявити і проаналізувати характерні особливості концептуального дизайну одягу в контексті застосування дизайнерами деконструктивного методу інверсії, окреслити його креативний потенціал у сучасних дизайн-практиках.

ДЕКОНСТРУКЦІЯ В КОНЦЕПТУАЛЬНОМУ ДИЗАЙНІ ТА ЇЇ МЕТОДИ

Поняття *концептуалізм* визначає напрям у дизайні, який об'єднує в собі процес творчості та дослідження. Це процес формоутворення навколишнього середовища в загальному розумінні, практичної трансформації речей в знаки і навпаки, перевтілення в «знакові речі» як комунікативний процес, що послідовно розкриває процес від задуму до готового продукту. На перший план концептуального дизайну виходить ідея (концепт), але концепція та ідея – це не тотожні речі. Концепція задає загальний напрям, а ідея є основною складовою самого задуму. Ідеї дозволяють реалізовувати концепцію. Іншими словами, концепція є логічним підґрунтям та «шляхом розвитку» ідеї. Отання як концепт залишається незмінною, а от концепція може нескінченну кількість разів видозмінюватись, розширюватись, спиратись на різні матеріальні та техніко-технологічні підходи, створювати зразки моделей, що візуально будуть дуже відрізнятись одне від одного. Однак усі вони будуть носіями однієї ідеї (концепту). Саме концепція є суб'єктивною оригінальною можливістю для дизайнера виявити власну креативність [16]. Будь-яка ідея в концептуальному дизайні невід'ємно пов'язана з природою умов і обставин, що їх дизайнери спостерігають навкруги. Це можуть бути особисті спостереження, відомі закономірності та концепції. Саме дизайнер відновлює умови та їх логічне пояснення, що згодом відображається у творчості та концептуальній діяльності.

Поняття «концепція» (*від лат. conception*) тлумачиться як розуміння, система поглядів, уявлення [8]. Воно означає процес «розкриття» і детальне опрацювання ідеї, що репрезентується. Дизайнер, працюючи з концептуальним дизайном, за кожною

Лл. 1а. Deborabrosa, 2021

ідеєю знаходить певну логічну причину, котра такий дизайн пояснює. І якщо розглядати концептуальний дизайн одягу, то саме деконструкція постає найбільшим актуальним методом створення нових форм, нових стандартів та експериментальних образів.

Науковці визначають декілька методів деконструкції, що застосовуються як концепт у створенні сучасних колекцій одягу, зокрема метод деформації, метод скручування, метод інверсії, метод асиметрії [2, с. 11]. Усі вказані методи пов'язані один з одним, однак мають різні «власні» ознаки і можуть застосовуватись у проектуванні одягу одночасно. Таким чином, вони визначають концепцію, яка пояснює сенс перевтілення форми і зміну конструктивних особливостей. Зазначені методи ґрунтуються виключно на експерименті та творчому пошуку, тобто на практичному вирішенні інтелектуальних завдань. Відомо, що найбільш перспективні напрями пошуку підказує питання призначення об'єкта проектування (одягу). Формування уявлень дизайнера про майбутнє призначення одягу забезпечує поступовий і продуманий перехід від визначення функції до концепції формоутворення [5]. Усі методи є продуктивними і плідними для творчості дизайнера. Утім, хочемо зупинитись саме на методі інверсії, який останніми роками набув популярності серед дизайнерів-концептуалістів і залишається найменш висвітленим у науковій літературі.

Лл. 1б. Moncler gamme bleu, SS17

МЕТОД ІНВЕРСІЇ: ДЕКОРАТИВНЕ ТА КОНСТРУКТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Інверсія – це метод проектування «від протилежного», який полягає у зміні порядку розташування елементів, у такій перестановці, коли в результаті виходить нове, часто парадоксальне рішення. Метод вимагає свідомого подолання психологічної звички робити за встановленими правилами, дотримуватися стандартів. Він передбачає переосмислення типових поглядів на традиційний процес конструювання та моделювання одягу чи процесу формоутворення, зміну ставлення до них – з нових позицій, створення нових стандартів [3]. Якщо будь-який об'єкт зазвичай розглядають ззовні, то при використанні методу інверсії слід розглядати його зсередини. Якщо існують певні традиції в проектуванні одягу, у конкретних ознаках стилю, то відмова від традиційного, кардинальні зміни всього, що їх зумовлює, означають дію методу інверсії. Перевернути зверху вниз, вивернути, поміняти місцями, замінити одні елементи іншими, з'єднати їх інакше – ці

Іл. 1в. The Row Pre-Fall, 2022

Іл. 2а. Closed denim, SS 2019

прийоми характеризують сутність методу інверсії, який використовується для отримання нових ідей. Прикладами можуть бути вивернуті назовні шви (іл. 1а), застрочені назовні виточки, кишені на рукавах і спині (іл. 1б), застібки у нетрадиційних місцях. Свідоме застосування методу інверсії дозволяє створювати, так би мовити, «сховище» ідей на основі виконаних аналогів.

Здебільшого саме метод інверсії поєднує в собі різні деконструктивні засоби і прояви концептуального дизайну. Аналіз творчості відомих модельєрів надає можливість виявити, яким чином змінюється концепція інверсії у своїх проявах у дизайні одягу. Науковці, зокрема, розрізняють декоративний і конструктивний види інверсій. Наразі *декоративна інверсія* заснована на перестановці окремих елементів костюму, наприклад: щодо способу одягання, коли піджак одягнений задом наперед (іл. 1в); щодо способу технологічної обробки, коли лінії наметування і шов зметування залишаються на жакеті як декоративно-фактурний рисунок (іл. 2а). Такі дії утворюють оригінальний образ концепції незавершеності [1]. Натомість концепцію «внутрішнього світу» людини дизайнери розкривають через інтерпретації, наприклад

способом одягання джинсів або піджака навиворіт, так, щоб мішкотина кишень слугувала декоративним елементом (іл. 2б), а підкладка піджака привертала увагу до нестандартної технологічної обробки (іл. 2в), створюючи тим самим враження про концепцію «оголеності душі» або її відкритості [11].

Конструктивний метод інверсії в дизайні одягу суголосний такому поняттю як «експериментальне конструювання». Зокрема такий процес розширює кордони «можливого» і дозволяє на практиці знаходити нові форми та прийоми формоутворення, експериментувати з технологією виготовлення одягу і маніпулювати техніками конструювання. Саме цей метод дозволяє використовувати деконструктивні прийоми в різних варіантах і комбінаціях. Один з перших дизайнерів, що запроваджували «експериментальне конструювання» у своїх колекціях, – Майсон Юнг [20]. Він повністю деконструював чоловічий одяг для того, щоб сформувати нову основу для виготовлення конструкції. Принцип перевтілення конструкції походить від перекомпонування базових деталей костюму. Концептуальний дизайн у такій варіації створює новий одяг, де конструкція в результаті гри перестановок

Іл. 26. Junya Watanabe MAN Preps, FW20

Іл. 2в. Charlier, SS 2015

Іл. 3. Прийоми конструктивної інверсії. Mason Jun, 2009

та комбінувань фрагментів лекал демонструє незвичний процес побудови конструкції, на основі якої з'являються інші виміри розуміння дизайну в цілому. За приклад наведемо представлену ілюстрацію, де передня частина двозшовного рукава виступає рельєфом передньої половинки піджака (іл. 3).

Концептуальний підхід у дизайні може визначатися також і «деконструктивним моделюванням», коли звичайні деталі крою перетворюються в незвичайні. Наприклад, одяг з елементами самого одягу (іл. 4а–в), коли рукави розташовуються в незвичному місці й виконують функції пов'язаного пояса (іл. 4в) або верхня частина чоловічих брюк слугує задньою гесткою у тренчі (іл. 4б). Прикладом деконструктивного моделювання є також рукав, вшитий у горловину як комір незвичайної конструкції (іл. 4а) [16, с. 137].

ДИЗАЙНЕРСЬКИЙ ДОСВІД МАРТІНА МАРЖЕЛИ

Переосмислення традиційних способів конструювання, специфічна побудова одягу та концептуальна організація усього процесу формування в контексті деконструктивізму є ключовою ознакою концептуального дизайну. Задум дизайнера становить основну складову, підлаштовуючи під себе всі «технічні вимоги». Яскравим прикладом, що ілюструє концептуалізацію процесу формування, завжди вважали творчість Мартіна Маржели, який не тільки змінював форму, а й надавав нового сенсу речам і тілу людини. Наприклад, у колекції 1997 р. задумом дизайнера виступав жилет у вигляді кравецького манекена, на якому за-

Лл. 4а. Rick Owens Fall 2017 Ready-to-Wear Fashion Show

Лл. 4б. Ader Error – Coats, 2023

лишилися всі необхідні кравецькі позначки: і лінії, і плечові накладки, одягнуті назовні, так, ніби на цей «живий манекен» планують одягати ще якийсь костюм [19, с. 175]. У такий спосіб дизайнер акцентував зв'язок між одягом та людиною як його носієм (іл. 5).

Необхідно підкреслити, що колекції Маржели завжди мали конструктивний характер: чіткі лінії, оригінальні конструкції, кропітка деталізація та дублювання окремих елементів для досягнення виразної форми. Водночас асиметричність, перебудова конструкції, тобто деконструкція, деяких частин костюма, зміна їх традиційного місця розташування, поєднання вінтажних деталей костюма з новітніми технологіями, суцільний експеримент і всеохоплююча концептуалізація дизайну процесу щодо створення оригінальних моделей одягу – це головні риси творчості Маржели [15]. Утім, головною метою для дизайнера завжди залишалась конструкція виробу, яка руйнувалась та інтелектуально перевтілювалась за допомогою маніпулювання пропорціями виробу і його деталями та їх нетипового комбінування (іл. 6).

Лл. 4в. Celine Fall 2013 Ready-to-Wear Fashion Show

Лл. 5. Maison Margiela, FALL 1997
Ready-to-Wear

Лл. 6. Martin Margiela deconstructed jacket, 2021

ВИСНОВКИ. ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Руйнуючи ідеологію моди, концепція перестановки і перетворення відкриває нові виміри інтерпретації світу, в якому «перевернуте», «вивернуте» і «переставлене» постає нормою сучасного суспільства. Метою концептуального дизайну в контексті деконструктивного методу інверсії є віднайти нові способи втілення нових ідей, гармонізувати суперечності, щоразу піддаючи сумнівам традиційний підхід до проектування та конструювання одягу в нових концептуальних інтерпретаціях. Таким чином, концептуальний дизайн акцентує ірраціональні аспекти формоутворення, змінює норми критеріїв краси і традиційні цінності в дизайні одягу.

Естетика необроблених швів, прорізів, потертостей, штучна деформація матеріалів, перестановка деталей тощо стали для сучасних дизайнерів одягу інструментами експериментів з різноманітними матеріалами та прийомами конструювання. Поеднуючи суперечності, дизайнери досягають гармонізації форми або ж, навпаки, її розбалансування, примушуючи глядача шукати сенси і зчитувати концепції [12]. Це дозволяє стверджувати, що концептуальний дизайн – це насамперед інтелектуальний пошук нової інтерпретації світу, нова філософія сучасного суспільства, де нестандартне мислення постає стандартним.

Усі перевтілення моди та її тенденцій, раціонального в ірраціональне, звичного у незвичне народжують низку нетрадиційних підходів до створення одягу і розуміння моди в цілому. Завдяки

креативному мисленню і концептуальному підходу в дизайні сучасна мода сприймається як пошук індивідуалізму та інтелектуального самовираження. Таким чином, конструкція костюму стає більш складною і різноманітною. Зазначений напрям активно розвивається, а концептуальний підхід у дизайні одягу стає дедалі актуальнішим, тому пов'язані з ним процеси проектування та прийоми деконструкції потребують подальшого, більш детального вивчення. ♦

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гасем А. Концепція деконструкції в дизайні одягу. *Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку* : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 5–6 жовтня 2023 року / за ред. Білик А. А. ; Херсонський національний технічний університет. Одеса : Олді+, 2023. С. 45–47. URL : <https://kntu.net.ua/ukr/content/download/109373/617999/file/ХНТУ%20Дизайн%20та%20мистецтво%20в%20контексті%20соціокультурного%20розвитку%202023.pdf>.
2. Гасем А. Метод деконструкції як спосіб створення нових форм одягу. *60 років. Харківської вищої школи дизайну* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 7 грудня 2022 року / Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків : 2022. С. 11–12.
3. Гасем А. Раціональні та ірраціональні аспекти формоутворення на засадах деконструктивізму в індустрії моди. *Art and Design*. 2024. № 2(26). С. 110–120. DOI : <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2024.2.111>
4. Звиняцьківська З. Виставка «In progress: Дрес-код України доби незалежності» в Мистецькому Арсеналі. *Звиняцьківська З. In progress. Fashion of Ukraine since 1991* / пер. : Д. Сіпігіна, С. Ксавєров. Київ : ArtHuss, 2019. С. 4–7.
5. Кісіль М. Концепції формоутворення костюму в контексті сучасних тенденцій у fashion-дизайні. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20 квітня 2018 року : у 2-х т. Київ : КНУТД, 2018. Т. 1. С. 196–198.
6. Кісіль М. Макетування в дизайні одягу: навчально-методологічний аспект. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2011. № 10. С. 39–44.
7. Кісіль М. Фактурне формоутворення в текстилі: актуальні напрямки та тенденції використання в дизайні одягу. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2012. № 8. С. 22–24.
8. Концепція. *Вікіпедія*. 11.11.2022. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Концепція#:~:text=Концепція%20\(лат.,процесів%3B%20єдиний%2C%20визначальний%20задум\(датазвернення:26.02.2024\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Концепція#:~:text=Концепція%20(лат.,процесів%3B%20єдиний%2C%20визначальний%20задум(датазвернення:26.02.2024)).
9. Кузнецова В. О. Арт-об'єкт як специфічна художня форма в сучасній українській моді. *Вісник КНУКіМ. Мистецтвознавство*. 2022. Вип. 47. С. 163–170. DOI : <https://doi.org/10.31866/2410-1176.47.2022.269631>
10. Лагода О. Естетичний дискурс дизайну: проблематизація, маніфестація, репрезентація. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 40, т. 2. С. 51–56. DOI : <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-8>
11. Лагода О. Концептуальне підґрунтя проектно-художньої діяльності в умовах сучасності. *Регіональний дизайн і освіта: потенціал сучасності* : збірник тез II Всеукраїнської науковопрактичної конференції (з міжнародною участю), присвяченої 15-річчю кафедри дизайну Черкаського державного технологічного університету, Черкаси, 26–27 квіт. 2017 р. / ЧДТУ ; редкол. : Н. Г. Романенко (відп. ред.) та ін. Черкаси : Видавець Вовчок О. Ю., 2017. С. 180–183.
12. Лагода О. Репрезентативний потенціал дизайнерських практик у симбіозі мистецтва і моди. *Art and Design*. 2018. № 3. С. 107–119. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.10>
13. Ременева Т. Особливості концептуального костюма: тектоніка та декор. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 27 квітня 2023 р. / Київський національний університет технологій та дизайну (КНУТД). Київ, 2023. С. 245–248.

REFERENCES:

1. Hasem, A. (2023). Kontsepsiya dekonstruktsiyi v dyzayni odyahu. [The concept of deconstruction in fashion design]. In A. A. Bilyk (Ed.), *Dyzain ta mystetstvo v konteksti sotsiokulturnoho rozvytku* [Socio-cultural trends in the development of modern design and art]: proceedings of the IX International scientific and practical conference (pp. 45–47). Khersonskiy Natsionalnyi Tekhnichnyi Universytet. Retrieved from <https://kntu.net.ua/ukr/content/download/109373/617999/file/ХНТУ%20Дизайн%20та%20мистецтво%20в%20контексті%20соціокультурного%20розвитку%202023.pdf>. [In Ukrainian].
2. Hasem, A. (2022). Metod dekonstruktsii yak sposib stvorennia novykh form odiahu [The method of deconstruction as a way of creating new forms of clothing]. *60 rokiv Kharkivskoi vyshchoi shkoly dyzainu* [60 years of the Kharkiv Higher School of Design]: proceedings of the International scientific and practical conference (pp. 11–12). Kharkiv state academy of design and arts. [In Ukrainian].
3. Hasem, A. (2024). Ratsionalni ta irratsionalni aspekty formoutvorennia na zasadakh dekonstruktyvizmu v industrii mody [Rational and irrational aspects of formation on the basis of deconstructivism in the fashion industry]. *Art and Design*, 2(26), 110–120. doi : <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2024.2.111> [In Ukrainian].
4. Zvyniatskivska, Z. (2019). Vystavka "In progress: Dres-kod Ukrainy doby nezalezhnosti" v Mystet-skomu Arsenali [Exhibition "In progress: Dress code of Ukraine in the era of Independence" at the Mystetsky Arsenal]. In Zvyniatskivska Z. *In progress. Fashion of Ukraine since 1991* (pp. 4–7). Kyiv: ArtHuss. [In Ukrainian & English].
5. Kisil, M. (2018). Kontsepsiya formoutvorennia kostyumu v konteksti suchasnykh tendentsiy u fashion-dyzayni [Concepts of shaping costume in the context of modern trends in fashion design]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Topical issues of modern design] : proceedings of the International scientific and practical conference (vol. 1, pp. 196–198). Kyiv National University of Technologies and Design. [In Ukrainian].
6. Kisil, M. (2011). Maketuvannia v dyzaini odiahu: navchalno-metodolohichniy aspekt [Prototyping in fashin design: educational and methodological aspect]. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 10, 39–44. [In Ukrainian].
7. Kisil, M. (2012). Fakturne formoutvorennia v tekstyli: aktualni napriamky ta tendentsii vykorystannia v dyzaini odiahu [Facture shaping in textiles: aktuale directions and tendency of use in fashion design]. *Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts*, 8, 22–24. [In Ukrainian].
8. Kontsepsiia [Concept]. (2022, November 11). *Wikipedia*. Retrieved 2024 May 26 from [https://uk.wikipedia.org/wiki/Концепція#:~:text=Концепція%20\(лат.,процесів%3B%20єдиний%2C%20визначальний%20задум.](https://uk.wikipedia.org/wiki/Концепція#:~:text=Концепція%20(лат.,процесів%3B%20єдиний%2C%20визначальний%20задум.) [In Ukrainian].
9. Kuznietsova, V. (2022). Art-ob'iekt yak spetsyfychna khudozhnia forma v suchasni ukrainskii modi [Art object as a specific art form in modern Ukrainian fashion]. *Bulletin of KNUKiM. Art history*, 47, 163–170. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.47.2022.269631> [In Ukrainian].
10. Lahoda, O. (2021). Estetychnyi dyskurs dyzainu: problema-tyzatsiia, manifestatsiia, reprezentatsiia [Aesthetic discourse of design: problematization, manifestation, representation]. *Current issues of humanitarian sciences*, 40(2), 51–56. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-8> [In Ukrainian].
11. Lahoda, O. (2017). Kontseptualne pidgruntia proektno-khudozhnoi diialnosti v umovakh suchasnosti [Conceptual background of design and artistic activity in modern

14. Тканко З. Концептуалізм у сучасній моді: теорія і практика проектування. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2013. Вип. 23. С. 26–37. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/23/6.PDF (дата звернення : 26.01.2024).
15. Шевчук Х. І. Творчість Мартіна Маржієли та дизайнерів «бельгійської шістки» в контексті деконструктивізму кінця XX – початку XXI століть. *The Culturology Ideas*. 2021. № 20. С. 68–69. DOI : <https://doi.org/10.37627/2311-9489-20-2021-2.67-77>
16. Franceschini C. Conceptual Art Movement (Conceptualism): History, Techniques, and Artwork. 2024. URL: <https://www.artlex.com/art-movements/conceptual-art/> (дата звернення : 26.02.2024).
17. Fukai A., Vinken B., Frankel S., Kurino H. Future Beauty: 30 Years of Japanese Fashion. London : Merrell, 2010, 256 p.
18. Granata F. Experimental Fashion: Performance Art, Carnival and the Grotesque Body. London ; New York : I. B. Tauris, 2017. 260 p.
19. Margiela M. Maison Martin Margiela / Contribution by J.-P. Gaultier, S. Frankel, A. Putman and Vanessa Beecroft. New York : Rizzoli, 2009. 368 p.
20. Mason Jung. URL: <http://www.masonjung.com/> (дата звернення : 26.02.2024).
21. Owens R. Rick Owens / Photographed by Danielle Levitt. New York : Rizzoli, 2019, 200 p.
- conditions]. In N. H. Romanenko at als. (Eds.). *Regional design and education: the potential of modernity*: proceedings of the 2nd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (with international participation) dedicated to the 15th anniversary of the Design Department of Cherkasy State Technological University (pp. 180–183). Cherkasy State Technological University. [In Ukrainian].
12. Lahoda, O. (2018). Reprezentatyvnyi potentsial dyzainerskykh praktyk u symbiozi mystetstva i mody [Representative potential of design practices in the symbiosis of art and fashion]. *Art and Design*, 3, 107–119. doi: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.10> [In Ukrainian].
13. Remenieva, T. (2023). Osoblyvosti kontseptualnoho kostiuma: tektonika ta dekor [Features of a conceptual costume: tectonics and decor]. *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu*: proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference (pp. 245–248). Kyiv National University of Technologies and Design (KNUTD). [In Ukrainian].
14. Tkanko, Z. (2013). Kontseptualizm u suchasniy modi: teoriia i praktyka proektuvannia [Conceptualism in contemporary fashion: theory and practice of design]. *Bulletin of Lviv National Academy of Arts*, 23, 26–37. Retrieved from https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/23/6.PDF. [In Ukrainian].
15. Shevchuk, H. (2021). Tvorchist Martina Marzhiely ta dyzaineriv "belhiiskoi shistky" v konteksti dekonstruktyvizmu kintsia XX – pochatku XXI stolit [The creativity of Martin Margiela and the designers of the "Belgian Six" in the context of deconstructivism of the late 20th – early 21st centuries]. *The Cultural Ideas*, 20, 68–69. doi : <https://doi.org/10.37627/2311-9489-20-2021-2.67-77> [In Ukrainian].
16. Franceschini, C. (2024). *Conceptual Art Movement (Conceptualism): History, Techniques, and Artwork*. URL: <https://www.artlex.com/art-movements/conceptual-art/>.
17. Fukai, A., Vinken, B., Frankel, S., & Kurino, H. (2010). *Future beauty: 30 years of japanese of fashion*. London : Marrell.
18. Granata, F. (2017). *Experimental Fashion: Performance Art, Carnival and the Grotesque Body*. London. New York : I. B. Tauris.
19. Margiela, M. (2009). *Maison Martin Margiela*. New York : Rizzoli.
20. Mason Jung. (2024). URL: <http://www.masonjung.com/>.
21. Owens, R. & Levitt, D. (2019). *Rick Owens*. New York : Rizzoli.

DOI 10.61993/2786-7285.2024.01.02

Amina GASEM, Oksana LAHODA**MULTIDIMENSIONAL FORMATIVE CONTEXT OF CONCEPTUAL DESIGN:
THE METHOD OF INVERSIONY**

This article explores conceptual design in clothing, focusing on the key aspects of the formative process in fashion design and the artistic-compositional application of deconstruction techniques, particularly the method of inversion. It examines various interpretations and distinctive characteristics of inversion in design practices from a conceptual perspective. Several types of inversions are identified, differing in their execution and application within fashion design. An analysis of contemporary clothing collections reveals that decorative inversion manifests through the rearrangement of individual garment components, technological processing, and decorative or textural elements, which, in this case, serve as the primary design concept. Meanwhile, the constructive method of inversion showcases an experimental approach to structural development within conceptual design. Through this technique, new garment forms emerge as designs evolve via the rearrangement and recombination of pattern fragments.

The article discusses and illustrates the distinctive features of both decorative and constructive inversion as applied in the works of renowned fashion brands such as Mason Jung, Martin Margiela, Rick Owens, and Junya Watanabe. The study's scientific novelty lies in its systematic examination of the deconstructive method of inversion within the framework of conceptual design and its specific applications in fashion.

KEYWORDS: fashion design, form creation, conceptualization, morphological transformations, deconstruction, inversion

*Стаття надійшла до редакції: 26.02.2024**Прийнята до публікації: 09.04.2024**Дата публікації: 29.04.2024*

© Гасем А., Лагода О., 2024

*Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License*